

## POSTANOWIENIE

Dnia 13 czerwca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Manowska (przewodniczący)

SSN Jacek Grela

SSN Joanna Misztal-Konecka (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku Skarbu Państwa reprezentowanego przez Starostę Z. oraz Marszałka Województwa (...)

przy uczestnictwie P. Spółki Akcyjnej w W., M. K., Gminy I., A. W., E. W., I. M., U. M., A. G., B. G., R. M., M. M. i Państwowego Gospodarstwa (...) w W.

o zasiedzenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 13 czerwca 2019 r.,

zażalenia uczestnika P. Spółka Akcyjna w W.

na postanowienie Sądu Okręgowego w C.

z dnia 28 listopada 2018 r., sygn. akt VI Ca (...),

**uchyla zaskarżone postanowienie.**

### UZASADNIENIE

1. Postanowieniem z 27 czerwca 2018 r. Sąd Rejonowy w M. stwierdził, że Skarb Państwa nabył przez zasiedzenie z dniem 1 stycznia 2004 r. własność nieruchomości położonej w Z. gmina I. składającej się z działek oznaczonych numerami geodezyjnymi: 195/54 o powierzchni 0,2494 ha, 195/56 o powierzchni 0,0314 ha, 197/34 o powierzchni 0,0808 ha, 197/36 o powierzchni 0,0282 ha, 197/37 o powierzchni 0,0347 ha, 197/39 o powierzchni 0,0138 ha, 186/11 o powierzchni 0,0763 ha, 199/32 o powierzchni 0,0222 ha, 199/34 o powierzchni

0,0129 h, o łącznej powierzchni 0,5497 ha, szczegółowo opisanej na mapie sporządzonej przez uprawnionego geodetę, wpisanej do ewidencji materiałów państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego w dniu 10 kwietnia 2017 r.

2. Na skutek apelacji uczestnika P. Spółki Akcyjnej w W. postanowieniem z 28 listopada 2018 r. Sąd Okręgowy w C. uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy wskazał, że w sprawie wystąpiła określona w art. 386 § 4 K.p.c. przesłanka warunkująca uchylenie zaskarżonego orzeczenia, tj. nierozpoznanie istoty sprawy. Podał, że Sąd Rejonowy w poczynionych ustaleniach zawarł stwierdzenie, że nieruchomości stanowiąca przedmiot wniosku stanowi teren zamknięty i pozostaje w użytkowaniu uczestnika P. S.A. w W. Natomiast w apelacji skarżący twierdzi, że po 1989 roku przedsiębiorstwo państwowe P. władało nieruchomością będącą przedmiotem postępowania we własnym imieniu i na własną rzecz, a nieruchomość ta nieprzerwanie pozostaje w posiadaniu P. bądź jej poprzedników prawnych. Zdaniem Sądu drugiej instancji zarzutów tych nie można skutecznie odeprzeć z uwagi na to, że poczynione przez Sąd Rejonowy ustalenia i zebrany w sprawie materiał dowody okoliczności te zupełnie pominęły. Nie można stwierdzić zatem, jaki podmiot w istocie nieprzerwanie posiadał nieruchomość jako posiadacz samoistny przez czas określony w ustawie, skutkujący potwierdzeniem przez Sąd nabycia nieruchomości przez zasiedzenie z uwagi na spełnienie przesłanek z art. 172 K.c. Zachodzi potrzeba poczynienia niezbędnych ustaleń co do charakteru posiadania spornej nieruchomości przez przedsiębiorstwo państwowe P. Nie da się bowiem wykluczyć, że od 1 lutego 1989 r. posiadaczem samoistnym nieruchomości było przedsiębiorstwo państwowe P., a następnie jego następca prawny uczestnik P. S.A. w W.. W tych okolicznościach w ocenie Sądu Okręgowego istota sprawy nie została zbadana. Zachodzi konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego celem poczynienia istotnych ustaleń faktycznych w kontekście oceny zasadności wniosku zgodnie z art. 172 K.c.

3. W zażaleniu uczestnik P. S.A. w W. wniósł o uchylenie postanowienia Sądu Okręgowego w C., podnosząc zarzut naruszenia art. 386 § 4 K.p.c. przez jego zastosowanie mimo braku ku temu podstaw.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

4. Rozpoznając przewidziane w art. 394<sup>1</sup> § 1<sup>1</sup> K.p.c. (który znajduje odpowiednie zastosowanie w postępowaniu nieprocesowym zgodnie z normą art. 13 § 2 K.p.c.) zażalenie na kasatoryjne orzeczenie sądu drugiej instancji, Sąd Najwyższy bada jedynie, czy sąd ten prawidłowo zastosował art. 386 § 2 lub 4 K.p.c. Zgodnie z tymi przepisami, sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok (odpowiednio postanowienie orzekające co do istoty sprawy) i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w przypadku nieważności postępowania (§ 2), nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy zachodzi konieczność przeprowadzenia przez ten sąd postępowania dowodowego w całości (§ 4).

Zażalenie na orzeczenie kasatoryjne służy przeprowadzeniu kontroli, czy orzeczenie zostało prawidłowo oparte na jednej z wymienionych przesłanek, a zatem, czy powołana przez sąd odwoławczy przyczyna uchylenia odpowiada ustawowej podstawie. Przedmiotem badania przy rozpoznaniu zażalenia jest istnienie procesowych podstaw wydania przez sąd drugiej instancji wyroku (postanowienia) kasatoryjnego, zamiast merytorycznego zakończenia sprawy. Przedmiotem oceny Sądu Najwyższego jest ewentualny błąd sądu odwoławczego przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej jako odpowiadającej powołanej przez ten sąd podstawie orzeczenia kasatoryjnego (postanowienie Sądu Najwyższego z 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013/3/41; postanowienie Sądu Najwyższego z 14 marca 2019 r., IV CZ 94/18, niepubl.), stąd w zależności od wyniku tej oceny Sąd Najwyższy albo oddala zażalenie, albo uchyla zaskarżony wyrok (postanowienie) (postanowienie Sądu Najwyższego z 19 grudnia 2012 r., II CZ 141/12, niepubl.; postanowienia Sądu Najwyższego z 6 sierpnia 2014 r., I CZ 48/14, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z 22 lutego 2018 r., I CZ 22/18, niepubl.; postanowienia Sądu Najwyższego z 28 marca 2018 r., V CZ 18/18, niepubl.).

5. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że nierozpoznanie istoty sprawy nie jest równoznaczne z wadami postępowania polegającymi na tym, że sąd pierwszej instancji nie wziął pod rozwagę wszystkich dowodów, które mogły służyć należytemu rozpoznaniu sprawy lub nie wyjaśnił wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia. Konieczność przeprowadzenia uzupełniającego postępowania dowodowego nawet w znacznym zakresie i poczynienia dodatkowych ustaleń faktycznych także nie uzasadnia twierdzenia o nierozpoznaniu istoty sprawy. Przeprowadzenie postępowania dowodowego przez sąd odwoławczy nawet w znacznym zakresie i dokonanie na jego podstawie samodzielnych ustaleń nie prowadzi do naruszenia konstytucyjnego prawa do zaskarżania orzeczeń wydanych w pierwszej instancji, ani do naruszenia modelu dwuinstancyjnego postępowania sądowego (postanowienia Sądu Najwyższego z 12 października 1999 r., III CKN 418/98, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z 6 grudnia 2012 r., IV CZ 124/14, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z 29 kwietnia 2015 r., V CZ 16/15, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z 23 września 2016 r., II CZ 73/16, niepubl.).

W systemie apelacji pełnej sąd odwoławczy jest zobowiązany rozpoznać sprawę merytorycznie od nowa, wykorzystując cały materiał procesowy zgromadzony zarówno w postępowaniu przed sądem pierwszej, jak i drugiej instancji, nie ma zatem przeszkód, aby przeprowadził dowody, które nie zostały uprzednio dopuszczone (postanowienie Sądu Najwyższego z 23 września 2016 r., II CZ 73/16, niepubl.). Postępowanie apelacyjne stanowi kontynuację postępowania przed sądem pierwszej instancji, a jego przedmiotem jest także rozpoznanie zgłoszonego w pozwie (wniosku) żądania, nie zaś wyłącznie kontrola zaskarżonego orzeczenia.

Nie można jednak całkowicie wykluczyć sytuacji, w których w celu zapewnienia stronom realizacji prawa do dwuinstancyjnego postępowania sąd odwoławczy może wyjątkowo uchylić zaskarżone orzeczenie i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania ze względu na potrzebę dokonania istotnych ustaleń faktycznych po raz pierwszy (postanowienia Sądu Najwyższego z 5 grudnia 2012 r., I CZ 168/12, OSNC 2013/5/68; postanowienie Sądu Najwyższego z 2 lutego 2017 r., IV CZ 112/16, niepubl.). Wykładnia pojęcia nierozpoznanie istoty sprawy

w rozumieniu art. 386 § 4 K.p.c. nakazuje bowiem przyjąć, że jest to brak rozstrzygnięcia co do przedmiotu sprawy, wyznaczonego treścią i materialno-prawną podstawą żądania powoda, materialno-prawnymi, bądź będącymi ich następstwem, procesowymi zarzutami pozwanego. Do tak rozumianego nierozpoznania dochodzi zatem wówczas, gdy sąd zaniechał ich zbadania, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka jurysdykcyjna lub procesowa unicestwiająca roszczenie. Ma to miejsce m.in., gdy sąd bezpodstawnie odmawia dalszego prowadzenia sprawy przyjmując przesłanki procesowej, brak legitymacji procesowej stron, skuteczność twierdzenia lub zarzutu wygaśnięcia bądź umorzenia zobowiązania, upływ terminów zawitych, przedwczesność powództwa czy też nie rozpoznał żądań w aspekcie wszystkich twierdzeń powoda lub zarzutów pozwanego, przyjmując, że nie zostały one zgłoszone lub zostały zgłoszone, ale są objęte prekluzją procesową (postanowienie Sądu Najwyższego z 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999/1/22; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z 3 czerwca 2011 r., III CSK 330/10, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z 13 marca 2014 r., I CZ 10/14, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2018 r., IV CZ 114/17, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z 21 marca 2018 r., V CZ 13/18, niepubl.).

6. Wskazane przez Sąd Okręgowy okoliczności nie uzasadniały oceny, że sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy. Sąd pierwszej instancji dokonał analizy żądania wniosku, rozpoznał i rozstrzygnął o tym żądaniu, zastosował przepisy prawa materialnego, jak też odniósł się do wniosków uczestników, uznając finalnie, że wniosek o zasiedzenie zasługuje na uwzględnienie. Zakwestionowanie przez sąd odwoławczy poglądu prawnego sądu pierwszej instancji co do zasadności rozpoznawanego żądania nie oznacza, że sąd ten nie rozpoznał istoty sprawy. Również niewyjaśnienie okoliczności faktycznych nie jest równoznaczne z nierozpoznaniem istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 K.p.c.

Skarżący trafnie wskazuje, że zaskarżone postanowienie jest wadliwe, a w sprawie wystraszające było wydanie orzeczenia reformatoryjnego. W sytuacji, w której Sąd Okręgowy stwierdził braki w ustaleniach faktycznych uniemożliwiające materialnoprawną ocenę żądania wnioskodawcy powinien, jako sąd działający

w ramach apelacji pełnej, odpowiednio uzupełnić postępowanie dowodowe, dokonać niezbędnych ustaleń faktycznych i przeprowadzić ich ocenę prawną w zakresie istoty sporu będącego przedmiotem sprawy.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji, na podstawie art. 398<sup>15</sup> § 1 zd. 1 w zw. z art. 394<sup>1</sup> § 3 K.p.c.

aj